

Руслана Крамар,

кандидат юридичних наук, доцент, декан
юридичного факультету Львівського університету бізнесу та права

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5086-9845>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО МЕХАНІЗМУ ВИЯВЛЕННЯ, РОЗШУКУ, АРЕШТУ ТА КОНФІСКАЦІЇ АКТИВІВ, ЛЕГАЛІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

У статті проведено аналіз міжнародного механізму в частині забезпечення процедур виявлення, розшуку, арешту злочинних активів, а також управління конфіскованим майном апробованого в зарубіжних державах. Встановлено, що міжнародний механізм протидії відмиванню коштів складається з ряду елементів, що мають відношення до відстеження активів, наприклад, заходи належної перевірки клієнта фінансовими установами та нефінансові комерційні структури.

На основі проведеного дослідження зарубіжного законодавства і правозастосовної практики з питань заморожування, арешту та конфіскації злочинних активів, а також управління конфіскованими активами з метою ПВД/ФТ проаналізовано деякі аспекти законодавчої регламентації конфіскації злочинних активів та розглянуто спеціальні органи, що створені для виявлення злочинних активів з метою конфіскації.

Ключові слова: злочинні активи, розслідування, конфіскація, міжнародний правовий механізм, корупційні злочини.

Крамар Р.

Некоторые аспекты международного механизма выявления, розыска, ареста и конфискации активов, легализованных преступным путем

В статье проведен анализ международного механизма в части обеспечения процедур выявления, розыска, ареста преступных активов, а также управление конфискованным имуществом апробированного в зарубежных государствах. Установлено, что международный механизм противодействия отмыванию средств состоит из ряда элементов, имеющих отношение к отслеживанию активов, например, меры по надлежащей проверке клиентов финансовыми учреждениями и нефинансовые коммерческие структуры.

На основе проведенного исследования зарубежного законодательства и правоприменительной практики по вопросам замораживания, ареста и конфискации преступных активов, а также управления конфискованными активами с целью ПОД / ФТ проанализированы некоторые аспекты законодательной регламентации конфискации преступных активов и рассмотрены специальные органы, созданные для выявления преступных активов с целью конфискации.

Ключевые слова: преступные активы, расследование, конфискации, международный правовой механизм, коррупционные преступления.

Kramar R.

Some aspects of the international mechanism for identifying, searching, seizing and confiscating criminally legalized assets

The article analyzes the international mechanism in terms of ensuring the procedures for detection, search, seizure of criminal assets, as well as the management of confiscated property of the tested in foreign countries. It has been established that the international anti-money laundering mechanism consists of a number of elements related to asset tracking, such as due diligence by financial institutions and non-financial commercial entities.

Based on a study of foreign legislation and law enforcement practices on the freezing, seizure and confiscation of criminal assets, as well as the management of confiscated assets for AML/CFT, some aspects of the legal regulation of confiscation of criminal assets are analyzed and special bodies set up to identify criminal assets confiscation.

Keywords: criminal assets, investigation, confiscation, international legal mechanism, corruption crimes.

Постановка проблеми. На рубежі тисячоліть проблема забезпечення глобальної безпеки є предметом широкого спектру науково-практичних досліджень у форматі стратегічної діяльності міжнародних організацій та інституцій.

Згідно з оцінками Організації Об'єднаних Націй розмір легалізованого в світовому масштабі доходу кримінального походження упродовж останніх років становило від 2 до 5% світового внутрішнього валового продукту щороку, або в грошовому еквіваленті від 800 млрд. дол. США до 2 трлн. дол. США. З них, за даними Світового банку приблизно 1-1,6 трлн. дол. США трансформуються в іноземні юрисдикції, що є офшорними зонами і великими фінансовими центрами, з метою їх приховування, кримінального використання, а також подальшого введення в легальний економічний обіг.

Більша частина активів, легалізованих за допомогою здійснення корупційних злочинів, ніколи не буде повернута потерпілими країнами з причини неможливості визначити їх місцезнаходження. На сьогодні міста, де здійснюються великі фінансові операції і масова торгівля фінансовими продуктами – включають в себе не тільки традиційні центри, такі як Нью-Йорк, Лондон і Токіо, а й зростає число нових фінансових столиць в Азії, на Близькому Сході і за їх межами. Отриманий прибуток в результаті вчинення злочинів, часто перекладається в фінансові центри в спробі перешкодити зусиллям правоохоронних органів, спрямованим на виявлення та відстеження активів, легалізованих злочинним шляхом. Тому, ефект від розслідування злочинів, пов'язаних з корупцією в державних органах, відмиванням коштів, а також фінансових злочинів багато в чому залежить від здатності слідчого відстежити злочинну схему, що дозволить виявити кінцевого бенефіціара грошових коштів.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Значний внесок у розробку питань здійснення фінансового контролю, протидії відмиванню злочинних доходів, в тому числі за кордоном і міжнародного співробітництва держав з метою їх конфіскації внесли такі дослідники як: Г. Буяджи, О. Бусол, Л. Гарбовський, М. Ліхачов, О. Резнікова, Г. Терещук та ін.

Серед наукових праць представників зарубіжної правової науки у даній сфері доцільно відзначити таких авторів як: Рене Брюларт (René Brülhart), Роберт Харрісон (Robert A. Harrison), Джи Вон Пак (Ji Won Park), Марк Піт (Mark Pirth), Джей Шарман (J.C. Sharman).

Метою дослідження є аналіз міжнародних механізмів виявлення, розшуку, арешту та конфіскації активів, легалізованих злочинним шляхом з метою покращення національної практики у даній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародний механізм протидії відмиванню коштів складається з ряду елементів, що мають відношення до відстеження активів, наприклад, заходи належної перевірки клієнта фінансовими установами та нефінансові комерційні структури і особи певних професій. Кожен з цих елементів, в повній мірі охоплений в цій публікації, повинен бути належним чином врахований з тим, щоб виявити потенціал їх використання слідчими при відстеженні викрадених активів [1].

Міжнародне співробітництво охоплює три аспекти, що мають відношення до цього дослідження, а саме:

- взаємна правова допомога;
- репатріація доходів здобутих злочинним шляхом / корупції;
- екстрадиція.

Кожен з цих аспектів супроводжується наступними проблемами:

- банківська таємниця;
- вимога деяких країн щодо взаємного визнання відповідного діяння злочином;
- повільні темпи обміну інформацією між країнами, зокрема через відмінності в процесуальних системах між країнами.

Конвенція ООН щодо протидії корупції виступає в основі механізму, що покращує ефективність боротьби з корупцією та відмиванням грошових коштів в цій сфері.

Міжнародне законодавство щодо регулювання взаємної правової допомоги у разі відсутності двосторонніх договорів забезпечує розробку країнами механізмів для здійснення міжнародного співробітництва. Йдеться про запобігання використанню банківської таємниці для перешкоджання надання взаємної правової допомоги (рекомендація №.40 групи розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) та прискорення обробки звернень про надання взаємної правової допомоги)) [1].

Незважаючи на те, що інституція з виявлення, розшуку та управління корупційними та іншими активами в Україні створена не так давно, в Європі та світі вже давно існують офіси із повернення та управління активами. В Європейській поліцейській асоціації зазначають, що в останні роки країни-члени ЄС та європейські інституції зосередили свої зусилля на протидії та запобіганні злочинній діяльності, стягнення конфіскованих активів постає одним із найважливіших та дієвих заходів протидії корупції. Статтею 31 Конвенції ООН щодо протидії корупції, ратифікованою Законом України № 251-V від 18. 10. 2006 р. зна-

чено, що кожна держава-учасниця вживає, таких заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення можливої конфіскації:

а) доходів від злочинів, що визначені цією Конвенцією, або майна, вартість якого відповідає вартості таких доходів;

б) майна, обладнання та інших засобів, які використовувались або призначалися для використання під час вчинення злочинів, що визначені цією Конвенцією [2].

Окрім національних зусиль, Європейська Комісія через Директиву ЄС (2014/42 / ЄС) про заморожування та конфіскацію доходів від злочину, встановлює важливі стандарти для стягнення злочинного прибутку. Зазначимо, що велика кількість держав-членів вже сформували профільні органи з виявлення та управління арештованими активами. Проте, є деякі країни, у яких така діяльність не проводиться на центральному рівні, що вносить суттєву складність в загальноєвропейську місію боротьби із корупцією. Оскільки на європейському рівні контроль за ефективністю систем управління активами, що здійснюється на центральному рівні неможливий без участі держав-членів, створення офісів з виявлення, розшуку та управління арештованими активами є невід'ємним інструментом міжнародного антикорупційного співробітництва [3]. Для членів Європейського Союзу розшук, арешт та повернення корупційних активів є прерогативними напрямками протидії корупції. У деяких державах-членах ЄС управління та розпорядження активами регулюється законом або підзаконним процесуальним законодавством. При цьому, норми законодавства можуть мати як кримінальну, так і адміністративну природу. У Бельгії, Болгарії, Кіпрі, Франції, Греції, Угорщині, Ірландії, Нідерландах, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччині, Словенії, Іспанії, Швеції управління кримінальними активами регулюється різними правовими актами за юридичною силою, деякі з яких можуть включати кримінально-процесуальні дії, які доповнюють один одного з цього питання [5].

На основі проведеного дослідження зарубіжного законодавства і правозастосовної практики з питань заморожування, арешту та конфіскації злочинних активів, а також управління конфіскованими активами з метою ПВД/ФТ відобразимо деякі аспекти законодавчої регламентації конфіскації в контексті зарубіжного досвіду (табл. 1).

Таблиця 1

Окремі аспекти законодавчої регламентації конфіскації в зарубіжних державах*

Законодавча регламентація конфіскації в зарубіжних державах	
Питання, пов'язані з відмиванням, заморожуванням, арештом і конфіскацією доходів здобутих злочинним шляхом, а також з менеджментом конфіскованих доходів в зарубіжних країнах регламентовані на законодавчому рівні.	Великобританія, Ірландія, Словенія
В державах з федеральним устроєм кожен із суб'єктів федерації, крім федерального, має власне законодавство, спрямоване на боротьбу з відмиванням злочинних доходів, і застосовує правила про громадянську конфіскації без засудження особи в кримінальному порядку.	США, Австралія, Канада
Закони про громадянську конфіскацію мають зворотну силу, оскільки такі доходи ніколи не зможуть стати законною власністю порушника, а особа, що переступила закон, не має права користуватися доходами від злочинної діяльності.	Великобританія, Канада, Словенія
У ряді країн норми про цивільну конфіскацію відображені в кримінальному кодексі.	Молдова, Швейцарія

*Складено автором самостійно.

Розглянемо більш детально спеціальні органи, що створені для виявлення злочинних активів з метою громадянської конфіскації (табл. 2)

Таблиця 2

Спеціальні органи, створені для виявлення злочинних активів з метою громадянської конфіскації*

Країна	Назва органу	Основні цілі та завдання
Ірландія	Бюро кримінальних активів (Criminal Assets Bureau – CAB),	виявлення злочинно нажитих активів і прийняття відповідних заходів для вилучення цих активів; ідентифікація активів, отриманих або імовірно отриманих прямо або побічно від злочинної поведінки; прийняття відповідних заходів, спрямованих на вилучення таких активів або управління ними, а також проведення будь-яких необхідних

продовження таблиці 2

Велико-Британія	Агентство з фінансової діяльності (Financial Conduct Authority – FCA),	боротьба з фінансовими злочинами, в тому числі з фінансовими шахрайствами; підготовка освітніх програм для споживачів з метою їх попередження про небезпеки, пов'язані з фінансовим шахрайством; контрольні функції по боротьбі з відмиванням грошей, отриманих від злочинної діяльності, і боротьбі з анонімними міжбанківськими платежами. нагляд у сфері здійснення заморожування активів і застосування фінансових санкцій.
Канада	Окремого спеціального органу немає. Є Програма Королівської канадської кінної поліції щодо протидії відмиванню доходів, отриманих протиправним шляхом (RCMP Proceeds of crime Program)	вжиття заходів, спрямованих на виявлення, оцінку, арешт і конфіскацію коштів, отриманих в результаті злочинної діяльності. В рамках Програми створюються комплексні відділи по протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом (Integrated Proceeds of Crime Units – IPOC).
Словенія	фінансове розслідування здійснюється Спеціальною прокуратурою в межах її компетенції.	збір доказів та інформації, необхідних для прийняття рішення про введення тимчасового захисту і тимчасової конфіскації майна, що має незаконне походження. збір інформації про розміри майна підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, померлої особи і його доходи за вирахування податків і відрахувань по ним, про вартості майна, яке у нього було у власності, володінні, користуванні, розпорядженні, збір інформації про розміри майна, переданого іншим особам або перейшов спадкоємцям за період, щодо якої проводиться фінансова розслідування.

*Складено автором самостійно.

Ірландія стала однією з перших країн, що заснували для конфіскації активів спеціальний орган – Бюро кримінальних активів (Criminal Assets Bureau – CAB), яке ініціює цивільний процес конфіскації. У штаті бюро 70 співробітників, в тому числі представники поліції, податкової інспекції, державні службовці з Департаменту соціального захисту населення та Міністерства юстиції. За ірландським законом, прибуток, отриманий від злочинної діяльності, може обкладатися податком і Бюро (його податкове управління) має широкі повноваження з проведення розслідувань і пошуку, а також стягування таких податків. Діяльність Бюро повністю фінансується з державної скарбниці, перед ним не ставляться будь-які фінансові показники, а всі повернуті кошти передаються казначейству [6].

У Великобританії органи, призначені для виявлення злочинних активів, в даний час знаходяться в стані трансформації. З 2002 р. такими повноваженнями був наділений Агентство по поверненню активів (Assets Recovery Agency – ARA), яке в 2007 р. було об'єднано з Агентством з організованої злочинності (Serious Organised Crime Agency – SOCA), перетворене в Національне агентство з боротьби зі злочинами (National Crime Agency – NCA).

З 2013 р. в Великобританії почало функціонувати Агентство з фінансової діяльності (Financial Conduct Authority – FCA), яке наділене повноваженнями з розслідування фінансових злочинів [6]. Передбачається, що в своїй діяльності Агентство з фінансової діяльності співпрацюватиме з різними правоохоронними органами, що функціонують як у Великобританії (Поліцією, Службою з податків і митниці, іншими органами, наділеними повноваженнями по боротьбі з економічними злочинами), так і за кордоном.

У Канаді немає спеціального органу, наділеного повноваженнями щодо виявлення злочинних активів з метою подальшої їх конфіскації в цивільному порядку. Допомогу поліції у виявленні незаконних доходів надає група судових бухгалтерів, які аналізують ознаки «відмивання», що діє в складі Міністерства громадських робіт і державних послуг. Їх звіти служать доказами в суді. Територіально судові бухгалтери знаходяться в будівлях поліції, але їй не підпорядковуються. В процесі розслідування можуть створюватися робочі групи, куди крім судових бухгалтерів входять і прокурори.

У континентальних країнах, наприклад в Словенії, фінансове розслідування здійснюється Спеціальною прокуратурою в межах її компетенції. В ході фінансового розслідування щодо активів, що мають незаконне походження, застосовуються положення кримінально-процесуального законодавства. Відносно конфіскації майна, що має незаконне походження, застосовуються положення цивільного процесуального законодавства, якщо в законі не передбачено інше. Прокурор дає розпорядження про проведення фінансового розслідування при дотриманні наступних умов:

– якщо буде встановлено, що є підстави для підозр щодо вчинення підозрюваним, обвинуваченим чи померлою особою діяння, згаданого в законодавстві;

– якщо поліція звернулася з мотивованою скаргою щодо наявних підозр щодо того, що незаконне майно може бути передано правонаступнику або особі, яка має тісний зв'язок з власником, або було змішано з активами названих осіб [7].

Щодо вітчизняної практики міжнародного співробітництва, то відповідно до статті 9 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» до основних функцій АРМА віднесено, серед іншого, здійснення співробітництва з органами іноземних держав, до компетенції яких належать питання щодо виявлення, розшуку та управління активами, іншими компетентними органами іноземних держав, відповідними міжнародними організаціями [8].

Пунктом 3 частини першої статті 16 Закону закріплено, що АРМА забезпечує співробітництво з міжнародними, міжурядовими організаціями, мережами, діяльність яких спрямована на забезпечення міжнародного співробітництва у сфері виявлення, розшуку та управління активами, у тому числі з Камденською міжвідомчою мережею з питань повернення активів (CARIN), та представляє Україну в цій організації [7].

Таким чином, АРМА на рівні законодавства України уповноважене на забезпечення співробітництва з міжнародними, міжурядовими організаціями, мережами, діяльність яких спрямована на забезпечення міжнародного співробітництва у сфері виявлення, розшуку та управління активами, а також з аналогічними агентствами країн світу

АРМА використовуються міжнародні майданчики для інформування міжнародних партнерів щодо досягнень України у сфері виявлення і розшуку злочинних активів, управління арештованим і конфіскованим майном, особливостей функціонування національної системи повернення активів, як складової системи протидії корупції [8].

В рамках міжнародної діяльності АРМА здійснюються заходи з аналізу прогагин в міжнародних актах, сучасних викликів та тенденцій в сфері розшуку злочинних активів та управління арештованим майном, досліджень, аналітичних наукових праць міжнародних інституцій та експертів, коментарів та пропозицій, які порушуються іноземними партнерами на міжнародних платформах, і за результатами такого аналізу розробляються стратегічні документи у сфері розшуку злочинних активів та управління арештованим майном, повернення злочинних активів з іноземних юрисдикцій в Україну [8].

Подальше вивчення і застосування у вітчизняну практику міжнародних механізмів виявлення та відстеження активів, легалізованих злочинним шляхом та підвищення ефективності роботи агентств щодо розшуку та повернення активів є пріоритетним та невідкладним в забезпеченні національних інтересів.

Висновки. Таким чином, для вирішення проблем в реалізації механізму в частині забезпечення процедур заморожування, арешту і конфіскації злочинних активів, управління конфіскованим майном з метою ПВД / ФТ, для України представляють інтерес наступні правові конструкції, апробовані в правозастосовній діяльності зарубіжних держав:

1. Законодавча та судова практика показує, що, захищаючи фінансові інтереси, в тому числі зовнішньоекономічні, держава може переглянути питання про перенесення тягаря доведення і застосувати зворотне доведення за окремими категоріями справ. Дане положення застосовується в умовах будь-якої держави, є складовою кримінальної політики, сформованої під впливом сучасних міжнародних стандартів в сфері боротьби з організованою злочинністю.

2. В більшості зарубіжних країн використовується більш конкретизований підхід, при якому в законах докладно перераховуються види майна, вигода, блага, отримані в зв'язку зі здійсненням злочинної (в тому числі предикатної) діяльності.

Міжнародні експерти в сфері конфіскації злочинних активів вказують стосовно конфіскації поза кримінального провадження, що для ефективної роботи щодо конфіскації активів необхідно, щоб співробітники правоохоронних органів пройшли спеціальну підготовку. У тих випадках, коли досвід державних структур в сфері цивільної конфіскації невеликий, слід розглянути можливість призначення особливих суддів і прокурорів. хоча введення спеціалізації веде до додаткових витрат, тільки така практика може стати ефективною, оскільки в разі переважаності судів іншими позовами, розгляд справи про конфіскацію може бути затягнутий на тривалий час, а спірне майно зникнути. Як правило, в прокуратурі країн, де прийнята громадянська конфіскація, є спеціальні відділи, які займаються питаннями конфіскації. Зарубіжний досвід показує, що така схема працює більш ефективно, ніж ознайомлення всіх співробітників прокуратури з цією специфічною галуззю права.

Списко використаних джерел

1. Отслеживание похищенных активов: справочник практикующего специалиста. *Международный центр по возвращению активов*. 2010. URL: <https://Users/Admin/Desktop/%D0%90%D0%A0%D0%9C%D0%90/Tracing%20Stolen%20Assets%20>. (дата звернення: 08.02.2021).
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_c16 (дата звернення: 02.02.2021).
3. Criminal asset recovery in the EU: Europol Criminal Assets Bureau, Financial Intelligence European Police Office (Europol). 2016. URL: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/criminal_asset_recovery_in_the_eu_web_version_0.pdf (дата звернення: 08.02.2021).
4. Бусол О. Виявлення, розшук та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: міжнародно-правові аспекти і досвід для України. *Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ*. 2020. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2374:viavlennya-rozshuk-ta-upravlinnya-aktivami-oderzhanimi-vid-koruptsiynikh-ta-inshikh-zlochyniv&catid=8&Itemid=350 (дата звернення: 08.02.2021).
5. Давидюк А. М. Правове забезпечення публічного адміністрування у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: дис. ... канд. юр. наук: 12.00.07. Київ, Україна. 2020. 204с.
6. Перспективи застосування механізмів заморожування, арешту і конфіскації злочинних активів, механізмів управління конфіскованими активами (порівняно-правове дослідження). *Міжнародний навчально-методичний центр фінансового моніторингу*. 2014. 520 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1727064/> (дата звернення: 04.02.2021).
7. Повернення активів та управління конфіскованими: 09.10.2020. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3115142-povernenna-aktiviv-ta-upravlinna-konfiskovanimi-kabmin-zatverdiv-plan-zahodiv.html> (дата звернення: 06.02.2021).
8. Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 10 листопада 2015 року №772-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2016. № 1. Ст. 2.
9. Агентство з розшуку та менеджменту активів: офіційний сайт URL: <https://arma.gov.ua/carin> (дата звернення: 06.02.2021).

References

1. Otslezhivanie pohishchennykh aktivov: spravochnik praktikuyushchego specialista. [Tracking Stolen Assets: A Practitioner's Guide]. (2010). *Mezhdunarodnyj centr po vozvrashcheniyu aktivov*. Retrieved from <https://Users/Admin/Desktop/%D0%90%D0%A0%D0%9C%D0%90/Tracing%20Stolen%20Assets%20> [in Russian].
2. Konventsia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii proty koruptsii. (2003). [United Nations Convention against Corruption]. *Verkhovna Rada Ukrainy*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/go/995_c16 [in Ukrainian].
3. *Criminal asset recovery in the EU: Europol Criminal Assets Bureau, Financial Intelligence European Police Office (Europol)*. (2016). Retrieved from https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/criminal_asset_recovery_in_the_eu_web_version_0.pdf [in English].
4. Busol, O. (2020). *Viyavlennia, rozshuk ta upravlinnia aktyvamy, oderzhanymy vid koruptsiinykh ta inshykh zlochyniv: mizhnarodno-pravov aspekty i dosvid dlia Ukrainy* [Detection, search and management of assets derived from corruption and other crimes: international legal aspects and experience for Ukraine]. *Tsentr doslidzhen sotsialnykh komunikatsii of NBUV – NBUV Center for Social Communications Research*. Retrieved from http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2374:viavlennya-rozshuk-ta-upravlinnya-aktivami-oderzhanimi-vid-koruptsiynikh-ta-inshikh-zlochyniv&catid [in Ukrainian].
5. Davydiuk, A. (2020). *Pravove zabezpechennia publicnoho administruvannia u sferi viavlennia, rozshuku ta upravlinnia aktyvamy, oderzhanymy vid koruptsiinykh ta inshykh zlochyniv* [Legal support of public administration in the field of detection, search and management of assets obtained from corruption and other crimes]: Candidate's thesis. Kyiv, Ukraine. [in Ukrainian].
6. *Perspektyvy zastosuvannia mekhanizmv zamorozhuvannia, areshthu i konfiskatsii zlochynnykh aktyviv, mekhanizmv upravlinnia konfiskovani aktyvy (porivniano-pravove doslidzhennia)* [Prospects for the application of mechanisms for freezing, arrest and confiscation of criminal assets, management mechanisms

- for confiscated assets (comparative legal study)*]. (2014). Mizhnarodnyi navchalno-metodychnyi tsentr finansovoho monitorynhu. Retrieved from <https://www.twirpx.com/file/1727064> [in Ukrainian].
7. Povnennia aktyviv ta upravlinnia konfiskovanymy: *Kabmin zatverdyl plan zakhodiv [Return of assets and management of confiscated: The Cabinet of Ministers approved the action plan]. 09.10.2020*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3115142-povernenna-aktiviv-ta-upravlinna-konfiskovanymi-kabmin-zatverdiv-plan-zahodiv.html> [in Ukrainian].
 8. *Zakon Ukrainy «Pro Natsionalne ahentstvo Ukrainy z pytan vyivlennia, rozshuku ta upravlinnia aktyvamy, oderzhanymy vid koruptsiinykh ta inshykh zlochiniv» [Law of Ukraine «On the National Agency of Ukraine for Detection, Investigation and Management of Assets Obtained from Corruption and Other Crimes»]* vid 10 lystopada 2015 roku № 772-VIII. (2016). *Vidomosti Verkhovnoi Rady –Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine, 1, 2* [in Ukrainian].
 9. *Ahentstvo z rozshuku ta menedzhmentu aktyviv: ofitsiinyi sait [Asset Search and Management Agency: official website]*. Retrieved from <https://arma.gov.ua/carin>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.02.2021.